ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πέμπτο τμήμα)
της 7ης Μαρτίου 1996 *

Στην υπόθεση C-118/94,

που έχει ως αντικείμενο αίτηση του tribunale amministrativo regionale per il Veneto (Ιταλία) προς το Δικαστήριο, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΟΚ, με την οποία ζητείται, στο πλαίσιο της διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου μεταξύ

Associazione Italiana per il World Wildlife Fund,

Ente Nazionale per la Protezione Animali,

Lega per l'Ambiente — Comitato Regionale,

Lega Anti Vivisezione — Delegazione Regionale,

Lega per l'Abolizione della Caccia,

Federnatura Veneto,

Italia Nostra — Sezione di Venezia

και

Regione Veneto,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ιταλική.

η έκδοση προδικαστικής αποφάσεως ως προς την ερμηνεία του άρθρου 9 της οδηγίας 79/409/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 2ας Απριλίου 1979, περί της διατηρήσεως των αγρίων πτηνών (ΕΕ ειδ. έκδ. 15/001, σ. 202),

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πέμπτο τμήμα),

συγκείμενο από τους D. A. O. Edward, πρόεδρο τμήματος, J.-P. Puissochet, J. C. Moitinho de Almeida, C. Gulmann (εισηγητή) και P. Jann, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: N. Fennelly
γραμματέας: L. Hewlett, υπάλληλος διοικήσεως,

λαμβάνοντας υπόψη τις γραπτές παρατηρήσεις που κατέθεσαν:

— η Associazione Italiana per il World Wildlife Fund, εκπροσωπούμενη από τον A. Pavanini, δικηγόρο Βενετίας,

— η Federazione Italiana della Caccia, παρεμβαίνουσα της κύριας δίκης, εκπροσωπούμενη από τους I. Gorlani, δικηγόρο Brescia, και M. Thewes, δικηγόρο Λουξεμβούργου,

— η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τους L. Gussetti και M. van der Woude, μέλη της Νομικής Υπηρεσίας,

έχοντας υπόψη την έκθεση ακροατηρίου,

αφού άκουσε τις προφορικές παρατηρήσεις της Associazione Italiana per il World Wildlife Fund, εκπροσωπούμενης από τον δικηγόρο A. Pavanini, της Federazione Italiana della Caccia, εκπροσωπουμένης από τους δικηγόρους I. Gorlani, M. Thewes και C. Lagier, δικηγόρο Λυών, και της Επιτροπής, εκπροσωπουμένης από τους L. Gussetti και M. van der Woude, κατά τη συνεδρίαση της 14ης Σεπτεμβρίου 1995,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 26ης Οκτωβρίου 1995,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Με διάταξη της 27ης Μαΐου 1993, που περιήλθε στο Δικαστήριο στις 21 Απριλίου 1994, το Tribunale amministrativo regionale per il Veneto υπέβαλε, δυνάμει του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΟΚ, ένα προδικαστικό ερώτημα ως προς την ερμηνεία του άρθρου 9 της οδηγίας 79/409/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 2ας Απριλίου 1979, περί της διατηρήσεως των αγρίων πτηνών (ΕΕ ειδ. έκδ. 15/001, σ. 202, στο εξής: οδηγία).

2 Το ερώτημα αυτό ανέκυψε στο πλαίσιο προσφυγής που άσκησαν οι Associazione Italiana per il World Wildlife Fund και άλλες ενώσεις για την προστασία της φύσεως (στο εξής: προσφεύγουσες) κατά της Regione Veneto, υποστηριζομένης από τη Federazione Italiana della Caccia (στο εξής: Federcaccia), με την οποία ζήτησαν την ακύρωση της πράξεως της Regione Veneto της 21ης Ιουλίου 1992, περί καθορισμού των ημερομηνιών επιτρεπόμενης θήρας για την περίοδο 1992/93, λόγω παραβιάσεως, μεταξύ άλλων, των περιεχομένων στην οδηγία αρχών.

3 Το άρθρο 5, στοιχείο α', της οδηγίας απαγορεύει γενικώς τον φόνο ή τη σύλληψη κάθε είδους πτηνών που ζουν εκ φύσεως σε άγρια κατάσταση στο ευρωπαϊκό έδαφος των κρατών μελών στα οποία εφαρμόζεται η Συνθήκη (στο εξής: προστατευόμενα είδη).

4 Ωστόσο, η οδηγία αυτή προβλέπει στο άρθρο της 7, παράγραφος 1, ότι τα απαριθμούμενα στο παράρτημα ΙΙ είδη μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενο θηρευτικών πράξεων στα πλαίσια της εθνικής νομοθεσίας.

5 Περαιτέρω, τα κράτη μέλη μπορούν να παρεκκλίνουν από αυτό το περιοριστικό της θήρας καθεστώς, καθώς και από τους λοιπούς περιορισμούς και απαγορεύσεις που επιβάλλουν τα άρθρα 5, 6 και 8 της οδηγίας, για τους λόγους που απαριθμούνται στο άρθρο 9, παράγραφος 1, στοιχεία α', β', και γ', της οδηγίας αυτής, ήτοι, πρώτον, για λόγους υγείας, δημόσιας και αεροπορικής ασφάλειας, για να προληφθούν σοβαρές ζημίες στις καλλιέργειες, για την προστασία της χλωρίδας και πανίδας, δεύτερον, για ερευνητικούς και διδακτικούς σκοπούς, για σκοπούς εμπλουτισμού πληθυσμών και επανεισαγωγής, καθώς και για εκτροφή σχετική με αυτές τις ενέργειες, τρίτον, για να επιτραπεί, με αυστηρά ελεγχόμενους όρους και τρόπο επιλεκτικό, η σύλληψη, η κράτηση ή κάθε άλλη ορθολογική εκμετάλλευση ορισμένων πτηνών σε μικρές ποσότητες, και εφόσον, και στις τρεις περιπτώσεις, δεν υπάρχουν άλλες ικανοποιητικές λύσεις.

6 Σύμφωνα με την παράγραφο 2 του ίδιου άρθρου, οι παρεκκλίσεις πρέπει να μνημονεύουν τα είδη που αποτελούν αντικείμενο παρεκκλίσεων, τα επιτρεπόμενα μέσα, τις εγκαταστάσεις ή μεθόδους συλλήψεως ή θανατώσεως, τις συνθήκες κινδύνου και τις χρονικές και τοπικές περιστάσεις στις οποίες οι παρεκκλίσεις μπορούν να εφαρμοστούν, την αρχή η οποία είναι αρμόδια να δηλώσει ότι πληρούνται οι απαραίτητες προϋποθέσεις και να αποφασίσει ποια μέσα, εγκαταστάσεις ή μέθοδοι μπορούν να χρησιμοποιηθούν, εντός ποιων ορίων και από ποια πρόσωπα, και, τέλος, τους ελέγχους που θα πραγματοποιηθούν.

7 Κατά το άρθρο 1, παράγραφος 3, του ιταλικού νόμου 157, της 11ης Φεβρουαρίου 1992, περί προστασίας της ομοιόθερμης άγριας πανίδας και περί θήρας [*GURI* (Επίσημη Εφημερίδα της Ιταλικής Δημοκρατίας) αριθ. 46, της 25ης Φεβρουαρίου 1992, συμπλήρωμα, σ. 3, στο εξής: νόμος 157], οι διεπόμενες από το κοινό καθεστώς περιφέρειες θεσπίζουν τις διατάξεις περί διαχειρίσεως και προστασίας όλων των ειδών της άγριας πανίδας, τηρουμένου του νόμου αυτού, των διεθνών συμβάσεων και των κοινοτικών οδηγιών. Δυνάμει του άρθρου 1, παράγραφος 4, του νόμου 157, η οδηγία 79/409/ΕΟΚ μεταφέρεται εξ ολοκλήρου και εφαρμόζεται σύμφωνα με τη διαδικασία και εντός των προθεσμιών που προβλέπει ο εν λόγω νόμος.

8 Το άρθρο 18, παράγραφος 1, του νόμου 157 απαριθμεί, μεταξύ των ειδών ζώων των οποίων επιτρέπεται η θήρα, ορισμένα είδη πτηνών που δεν περιλαμβάνονται στο παράρτημα II της οδηγίας. Προκειμένου να προσαρμοστεί, όσον

αφορά τον τομέα της θήρας, το εσωτερικό δίκαιο προς το κοινοτικό και το διεθνές δίκαιο, η παράγραφος 3 του άρθρου αυτού προβλέπει ότι ο Πρόεδρος του Υπουργικού Συμβουλίου, κατόπιν προτάσεως του αρμοδίου υπουργού και γνωμοδοτήσεως του εθνικού ιδρύματος άγριας πανίδας, τροποποιεί τον κατάλογο των ειδών που μπορούν να θηρευθούν, σύμφωνα με τις ισχύουσες κοινοτικές οδηγίες και τις συναφθείσες συμβάσεις, λαμβάνοντας υπόψη τη σημασία των διαφόρων ειδών στο εθνικό έδαφος. Τέλος, από την παράγραφο 4 του ίδιου άρθρου προκύπτει ότι εναπόκειται στις περιφέρειες να καθορίζουν τις ημερομηνίες και να εκδίδουν τις κανονιστικές πράξεις που ισχύουν εντός κάθε περιφέρειας και αφορούν όλη τη θηρευτική περίοδο, τηρουμένων, μεταξύ άλλων, των παραγράφων 1 και 3.

9 Ενώπιον του Tribunale amministrativo regionale per il Veneto, οι προσφεύγουσες ισχυρίστηκαν ότι, βάσει της πράξεως καθορισμού των ημερομηνιών επιτρεπόμενης θήρας που εξέδωσε η Regione Veneto, επιτρεπόταν η θήρα ορισμένων ειδών πτηνών τα οποία δεν περιλαμβάνονταν μεταξύ των απαριθμούμενων στο παράρτημα ΙΙ της οδηγίας ειδών, χωρίς ωστόσο να μπορεί να γίνει, εν προκειμένω, επίκληση της δυνατότητας παρεκκλίσεως που προβλέπεται στο άρθρο 9 της οδηγίας αυτής, δεδομένου ότι οι ειδικοί και επιτακτικοί λόγοι που δικαιολογούν μια τέτοια παρέκκλιση ούτε συνέτρεχαν ούτε είχαν μελετηθεί ή καταστεί προσηκόντως πρόδηλοι.

10 Κατά το εθνικό δικαστήριο, το κύρος της προσβαλλομένης πράξεως δεν μπορεί να εξεταστεί με απ' ευθείας συσχέτιση προς την οδηγία, δεδομένου ότι υφίσταται ο νόμος 157 ο οποίος επιτελεί μια λειτουργία προσαρμογής, αλλά και φίλτρου, και ο οποίος πλέον ορίζει αποκλειστικά τα κριτήρια εκτιμήσεως του κύρους των διοικητικών πράξεων που εκδίδονται σε εκτέλεση του ίδιου αυτού νόμου. Επομένως, σύμφωνα με το αιτούν δικαστήριο, η νομιμότητα του επίδικου καθορισμού των ημερομηνιών της θήρας εξαρτάται αποκλειστικά από το άρθρο 18 του νόμου 157, χωρίς να είναι δυνατό να γίνει απευθείας αναφορά στους καταλόγους που περιλαμβάνονται στα παραρτήματα τα οποία έχουν πλέον μεταφερθεί στην εσωτερική έννομη τάξη.

11 Το ιταλικό δικαστήριο παρατηρεί περαιτέρω ότι ο εθνικός νομοθέτης δεν θεώρησε, προφανώς, ότι το άρθρο 9 της οδηγίας περιόριζε τη διακριτική εξουσία του, δεδομένου ότι, κατά την άσκηση του δικαιώματος παρεκκλίσεως που του παρέχει το άρθρο αυτό, χωρίς όμως να το αναφέρει ρητώς, περιέλαβε στον κατάλογο που περιλαμβάνεται στο άρθρο 18 του νόμου 157 ορισμένα είδη πτηνών, η θήρα των οποίων απαγορεύεται από την οδηγία.

12 Θεωρώντας ότι η επίλυση της διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιόν του εξαρτάται από την ερμηνεία του άρθρου 9 της οδηγίας, το Tribunale amministrativo regionale per il Veneto αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο ένα προδικαστικό ερώτημα με το οποίο ερωτάται «αν το άρθρο 9 της οδηγίας 79/409/ΕΟΚ επιβάλλει στο ιταλικό κράτος την υποχρέωση να αναφέρει με ρητό κανόνα ή διοικητικό μέτρο (ανάλογα με το αν εκδίδεται νόμος ή διοικητική πράξη) τα διάφορα στοιχεία που δικαιολογούν την παρέκκλιση, όπως αυτά διαλαμβάνονται στην προπαρατεθείσα οδηγία».

Επί του παραδεκτού του προδικαστικού ερωτήματος

13 Η Federcaccia ισχυρίζεται ότι η αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως είναι απαράδεκτη, για τον λόγο ότι το υποβληθέν από το αιτούν δικαστήριο ερώτημα αφορά μάλλον το ζήτημα του συμβιβαστού των ιταλικών διατάξεων μεταφοράς προς το άρθρο 9 της οδηγίας παρά την ερμηνεία του άρθρου αυτού.

14 Η ένσταση αυτή πρέπει να απορριφθεί. Συγκεκριμένα, από το ίδιο το κείμενο της διατάξεως περί παραπομπής προκύπτει ότι το εθνικό δικαστήριο ζητεί από το Δικαστήριο να ερμηνεύσει το άρθρο 9 της οδηγίας. Εφόσον τα προδικαστικά ερωτήματα αφορούν την ερμηνεία διατάξεως του κοινοτικού δικαίου, το Δικαστήριο αποφαίνεται με προδικαστική απόφαση χωρίς να οφείλει, καταρχήν, να εξετάζει τις περιστάσεις υπό τις οποίες τα εθνικά δικαστήρια αποφάσισαν να του υποβάλουν τα ερωτήματα και προτίθενται να εφαρμόσουν τη διάταξη του κοινοτικού δικαίου την οποία του ζητούν να ερμηνεύσει (βλ. απόφαση της 18ης Οκτωβρίου 1990, C-297/88 και C-197/89, Dzodzi, Συλλογή 1990, σ. I-3763, σκέψεις 35 και 39).

15 Τα ανωτέρω δεν ισχύουν στις περιπτώσεις μόνο όπου είτε προκύπτει ότι η διαδικασία του άρθρου 177 της Συνθήκης καταστρατηγήθηκε και χρησιμοποιείται, στην πραγματικότητα, για να οδηγηθεί το Δικαστήριο να εκδώσει απόφαση στο πλαίσιο κατασκευασμένης ένδικης διαφοράς είτε είναι πρόδηλον ότι η διάταξη του κοινοτικού δικαίου την οποία καλείται να ερμηνεύσει το Δικαστήριο δεν μπορεί να εφαρμοστεί (προπαρατεθείσα απόφαση Dzodzi, σκέψη 40). Αυτό όμως δεν συμβαίνει στην προκειμένη περίπτωση.

16 Επομένως, πρέπει να δοθεί απάντηση στο υποβληθέν ερώτημα.

Επί του προδικαστικού ερωτήματος

17 Με το υποβληθέν ερώτημα, ζητείται κατ' ουσίαν από το Δικαστήριο να διευκρινίσει τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες το άρθρο 9 της οδηγίας επιτρέπει στα κράτη μέλη να παρεκκλίνουν από τη γενική απαγόρευση θήρας προστατευομένων ειδών, η οποία απορρέει από τα άρθρα 5 και 7 της οδηγίας αυτής.

18 Πρέπει εκ προοιμίου να τονιστεί ότι εναπόκειται στο εθνικό δικαστήριο, το οποίο καλείται να ερμηνεύσει και να εφαρμόσει το εθνικό δίκαιο και ιδίως τις διατάξεις εθνικού νόμου που εκδόθηκε ειδικώς σε εκτέλεση κοινοτικής οδηγίας, να το πράξει κατά το μέτρο του δυνατού υπό το φως του κειμένου και του σκοπού της οδηγίας, προκειμένου, αφενός, να επιτευχθεί το αποτέλεσμα που η οδηγία αυτή επιδιώκει και, αφετέρου, το εθνικό δικαστήριο να συμμορφωθεί έτσι προς το άρθρο 189, τρίτο εδάφιο, της Συνθήκης (αποφάσεις της 10ης Απριλίου 1984, 14/83, Von Colson και Kamann, Συλλογή 1984, σ. 1891, σκέψη 26, και της 14ης Ιουλίου 1994, C-91/92, Faccini Dori, Συλλογή 1994, σ. I-3325, σκέψη 26).

19 Εν συνεχεία, πρέπει να υπενθυμιστεί ότι, στις περιπτώσεις όπου οι κοινοτικές αρχές θα υποχρέωναν, με την έκδοση οδηγίας, τα κράτη μέλη να υιοθετήσουν ορισμένη συμπεριφορά, η αποτελεσματικότητα μιας τέτοιας πράξεως θα αποδυναμωνόταν αν οι πολίτες εμποδίζονταν να την επικαλεστούν ενώπιον των δικαστηρίων και αν τα εθνικά δικαστήρια εμποδίζονταν να τη λάβουν υπόψη ως στοιχείο του κοινοτικού δικαίου (απόφαση της 19ης Ιανουαρίου 1982, 8/81, Becker, Συλλογή 1982, σ. 53, σκέψη 23). Έτσι, σε όλες τις περιπτώσεις όπου οι διατάξεις μιας οδηγίας εμφανίζονται, από άποψη περιεχομένου, απαλλαγμένες αιρέσεων και επαρκώς ακριβείς, οι ιδιώτες μπορούν να τις επικαλούνται ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου κατά οποιασδήποτε αρχής του κράτους μέλους, είτε οσάκις η οδηγία δεν έχει μεταφερθεί εμπροθέσμως στο εσωτερικό δίκαιο είτε οσάκις έχει μεταφερθεί πλημμελώς (απόφαση της 22ας Ιουνίου 1989, 103/88, Fratelli Costanzo, Συλλογή 1989, σ. 1839, σκέψη 29 και 30). Εξάλλου, το εθνικό δικαστήριο στο οποίο έχει ανατεθεί, στο πλαίσιο της αρμοδιότητάς του, η εφαρμογή των διατάξεων του κοινοτικού δικαίου, έχει την υποχρέωση να εξασφαλίζει την πλήρη αποτελεσματικότητα των κανόνων αυτών, αφήνοντας

εν ανάγκη, οίκοθεν, ανεφάρμοστη κάθε αντίθετη διάταξη της εθνικής νομοθεσίας, έστω και μεταγενέστερη, χωρίς να υποχρεούται να ζητήσει ή να αναμείνει την προηγούμενη εξαφάνισή της διά της θεσπίσεως νέων κανόνων ή μέσω οποιασδήποτε άλλης συνταγματικής διαδικασίας (αποφάσεις της 9ης Μαρτίου 1978, 106/77, Simmenthal, Συλλογή τόμος 1978, σ. 239, και της 4ης Ιουνίου 1992, C-13/91 και C-113/91, Debus, Συλλογή 1992, σ. I-3617, σκέψη 32).

20 Προκειμένου να δοθεί απάντηση στο υποβληθέν ερώτημα, πρέπει καταρχάς να παρατηρηθεί ότι, με την απόφαση της 27ης Απριλίου 1988, 252/85, Επιτροπή κατά Γαλλίας (Συλλογή 1988, σ. 2243, σκέψη 5), το Δικαστήριο έχει ήδη κρίνει, όσον αφορά την οδηγία, ότι, μολονότι η μεταφορά στο εσωτερικό δίκαιο των κοινοτικών κανόνων δεν απαιτεί κατ' ανάγκη τυπική και κατά γράμμα επανάληψη των διατάξεών της με ρητή και ειδική διάταξη και η μεταφορά αυτή μπορεί να πραγματοποιηθεί με ένα γενικό νομικό πλαίσιο, εφόσον αυτό εξασφαλίζει πράγματι την πλήρη εφαρμογή της οδηγίας κατά τρόπο επαρκώς σαφή και ακριβή, ο βαθμός ακριβείας της μεταφοράς έχει ιδιαίτερη σημασία σε περίπτωση όπως η προκείμενη, όπου η διαχείριση της κοινής κληρονομιάς έχει ανατεθεί στα κράτη μέλη, όσον αφορά το έδαφος του καθενός από αυτά.

21 Πρέπει επίσης να υπενθυμιστεί ότι, όσον αφορά τη δυνατότητα παρεκκλίσεως από το περιοριστικό της θήρας καθεστώς, καθώς και από τους άλλους περιορισμούς και απαγορεύσεις των άρθρων 5, 6 και 8 της οδηγίας, η οποία προβλέπεται στο άρθρο 9 της οδηγίας αυτής, το Δικαστήριο έχει τονίσει ότι αυτή εξαρτάται από τρεις προϋποθέσεις. Πρώτον, το κράτος μέλος πρέπει να περιορίζει την παρέκκλιση στην περίπτωση όπου δεν υπάρχει άλλη ικανοποιητική λύση. Δεύτερον, η παρέκκλιση πρέπει να στηρίζεται τουλάχιστον σε έναν από τους λόγους που απαριθμούνται περιοριστικώς στα στοιχεία α', β' και γ' της παραγράφου 1 του άρθρου 9. Τρίτον, η παρέκκλιση πρέπει να ικανοποιεί τα συγκεκριμένα τυπικά κριτήρια που απαριθμούνται στην παράγραφο 2 του εν λόγω άρθρου και τα οποία έχουν ως στόχο να περιορίσουν τις παρεκκλίσεις στο απολύτως αναγκαίο μέτρο και να καταστήσουν δυνατή την εκ μέρους της Επιτροπής επιτήρηση. Το εν λόγω άρθρο, επιτρέποντας ευρεία παρέκκλιση από το γενικό καθεστώς προστασίας, αφορά επομένως μόνο τη συγκεκριμένη εφαρμογή σε καθορισμένες περιπτώσεις για να αντιμετωπιστούν συγκεκριμένες ανάγκες και ειδικές καταστάσεις (αποφάσεις της 8ης Ιουλίου 1987, 247/85, Επιτροπή κατά Βελγίου, Συλλογή 1987, σ. 3029, σκέψη 7, και 262/85, Επιτροπή κατά Ιταλίας, Συλλογή 1987, σ. 3073, σκέψη 7).

22 Συναφώς, έχει διευκρινιστεί ότι, στον τομέα της διατηρήσεως των αγρίων πτηνών, τα κριτήρια βάσει των οποίων τα κράτη μέλη μπορούν να παρεκκλίνουν από τις απαγορεύσεις που θέτει η οδηγία πρέπει να επαναλαμβάνονται σε

σαφείς εθνικές διατάξεις (απόφαση της 15ης Μαρτίου 1990, C-339/87, Επιτροπή κατά Κάτω Χωρών, Συλλογή 1990, σ. I-851, σκέψη 28).

23 Σημειωτέον εξάλλου ότι, με την προπαρατεθείσα απόφαση Επιτροπή κατά Ιταλίας, το Δικαστήριο κλήθηκε να αποφανθεί σχετικά με την ερμηνεία του άρθρου 9 της οδηγίας, όσον αφορά εθνική διάταξη περί θήρας η οποία προέβλεπε ότι οι περιφέρειες μπορούσαν να διαχειρίζονται οι ίδιες ή να επιτρέπουν με ακριβή κανονιστική ρύθμιση τη διαχείριση των εγκαταστάσεων που προορίζονται για τη σύλληψη και τη διάθεση με σκοπό την κράτηση, ακόμη και εκτός της περιόδου ενάρξεως της θήρας, ειδών αποδημητικών πτηνών που έπρεπε να καθοριστούν μεταξύ εκείνων που μπορούν να θηρευθούν σύμφωνα με τον ίδιο αυτό νόμο και που μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως ζωντανοί κράχτες για τη θήρα κατόπιν ενέδρας, καθώς και για μη επαγγελματικούς σκοπούς σε εμποροπανηγύρεις και παραδοσιακές αγορές. Στην εν λόγω απόφαση το Δικαστήριο τόνισε, αφενός, ότι η επίμαχη διάταξη δεν έκανε καμία αναφορά στην παράγραφο 1 του άρθρου 9 της οδηγίας, σύμφωνα με την οποία δεν μπορεί να ισχύσει παρέκκλιση από τα άρθρα 7 και 8 της οδηγίας παρά μόνον εφόσον δεν υφίσταται άλλη ικανοποιητική λύση, και, αφετέρου, ότι η εν λόγω διάταξη δεν ανέφερε, αντίθετα προς ό,τι επιτάσσει η παράγραφος 2 του άρθρου 9 της οδηγίας, ούτε τα επιτρεπόμενα μέσα, εγκαταστάσεις ή μεθόδους συλλήψεως ούτε τις χρονικές και τοπικές περιστάσεις υπό τις οποίες μπορούσαν να εφαρμοστούν οι παρεκκλίσεις ούτε τα είδη που αποτελούσαν το αντικείμενο των παρεκκλίσεων. Το Δικαστήριο διευκρίνισε ότι, εφόσον η επίμαχη διάταξη δεν έθετε η ίδια τα κριτήρια και τις προϋποθέσεις που προβλέπονται στο άρθρο 9, παράγραφος 2, της οδηγίας και δεν υποχρέωνε τις περιφέρειες να λαμβάνουν υπόψη τα εν λόγω κριτήρια και προϋποθέσεις, δημιουργούσε ανασφάλεια δικαίου όσον αφορά τις υποχρεώσεις που έπρεπε να τηρούν οι περιφέρειες με τις κανονιστικές ρυθμίσεις τους. Επομένως, δεν διασφαλιζόταν ότι η σύλληψη ορισμένων ειδών πτηνών περιοριζόταν στο απολύτως ελάχιστο όριο, σύμφωνα με τα επιβαλλόμενα από το άρθρο 9, παράγραφος 1, στοιχείο γ', ότι η περίοδος συλλήψεως δεν συνέπιπτε, εφόσον δεν υφίστατο ανάγκη, με τις περιόδους κατά τις οποίες η οδηγία αποσκοπεί στην επίτευξη ειδικής προστασίας και ότι τα μέσα, οι εγκαταστάσεις ή οι μέθοδοι συλλήψεως δεν ήσαν μαζικά και μη επιλεκτικά ή δεν μπορούσαν να έχουν ως αποτέλεσμα την τοπική εξαφάνιση ενός είδους. Το Δικαστήριο κατέληξε ότι τα ουσιώδη στοιχεία του άρθρου 9 της οδηγίας δεν είχαν μεταφερθεί κατά τρόπο πλήρη, σαφή και μη διφορούμενο στην ιταλική κανονιστική ρύθμιση (προπαρατεθείσα απόφαση Επιτροπή κατά Ιταλίας, σκέψη 39).

24 Έχει επίσης κριθεί ότι μια εθνική κανονιστική ρύθμιση που κηρύσσει καταρχήν την έναρξη της θήρας ορισμένων ειδών, ανεξαρτήτως των αντιθέτων διατάξεων που θεσπίζουν οι περιφερειακές αρχές, δεν ανταποκρίνεται στις περί προστασίας επιταγές της οδηγίας και παραβιάζει την αρχή της ασφαλείας δικαίου (απόφαση της 17ης Ιανουαρίου 1991, C-157/89, Επιτροπή κατά Ιταλίας, Συλλογή 1991, σ. I-57, σκέψεις 16 και 17).

25 Επομένως, μια εθνική ρύθμιση που επιτρέπει τη θήρα ορισμένων ειδών πτηνών που δεν περιλαμβάνονται στον κατάλογο του παραρτήματος II της οδηγίας, χωρίς εντούτοις να αναφέρει τα κριτήρια της παρεκκλίσεως και χωρίς να υποχρεώνει, κατά τρόπο σαφή και συγκεκριμένο, τις περιφέρειες να λαμβάνουν υπόψη τα εν λόγω κριτήρια και να τα εφαρμόζουν, δεν πληροί τις προϋποθέσεις από τις οποίες εξαρτώνται οι παρεκκλίσεις που προβλέπονται στο άρθρο 9 της οδηγίας.

26 Εν όψει των προεκτεθέντων, στο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 9 της οδηγίας πρέπει να ερμηνεύεται υπό την έννοια ότι δεν επιτρέπει στα κράτη μέλη να παρεκκλίνουν από τη γενική απαγόρευση της θήρας προστατευομένων ειδών, που απορρέει από τα άρθρα 5 και 7 της οδηγίας αυτής, παρά μόνο με την έκδοση μέτρων που περιλαμβάνουν μνεία, δεόντως λεπτομερή, των διαλαμβανομένων στις παραγράφους του 1 και 2 στοιχείων.

Επί των δικαστικών εξόδων

27 Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκε η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, η οποία κατέθεσε παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, δεν αποδίδονται. Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πέμπτο τμήμα)

κρίνοντας επί του ερωτήματος που του υπέβαλε με διάταξη της 27ης Μαΐου 1993 το Tribunale amministrativo regionale per il Veneto, αποφαίνεται:

Το άρθρο 9 της οδηγίας 79/409/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 2ας Απριλίου 1979, περί της διατηρήσεως των αγρίων πτηνών, πρέπει να ερμηνεύεται υπό την έννοια ότι δεν επιτρέπει στα κράτη μέλη να παρεκκλίνουν από τη γενική απαγόρευση της θήρας προστατευομένων ειδών, που απορρέει από τα άρθρα 5 και 7 της οδηγίας αυτής, παρά μόνο με την έκδοση μέτρων που περιλαμβάνουν μνεία, δεόντως λεπτομερή, των διαλαμβανομένων στις παραγράφους του 1 και 2 στοιχείων.

Edward Puissochet Moitinho de Almeida

Gulmann Jann

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 7 Μαρτίου 1996.

Ο Γραμματέας

R. Grass

Ο Πρόεδρος του πέμπτου τμήματος

D. A. O. Edward